

การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

Knowledge Management Activities to Convey Knowledge Sharing Awareness of the Far Eastern University Students

พัชรีวรรณ กิจมี¹
Pachareewan Kitmee¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ที่เรียนรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากแบบสอบถามของ Yuen and Majed (อ้างถึงใน สิริสรณ์ สิทธิรินทร์, 2552) แบ่งออกเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น และตอนที่ 2 ปัญหา และข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จำนวน 7 ขั้นตอน พบว่าในภาพรวม นักศึกษามีความตระหนักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $S.D = .550$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่ากิจกรรมการจัดการความรู้ที่นักศึกษามีความตระหนักมากที่สุดได้แก่ การเรียนรู้ ($\mu = 4.43$, $S.D = .499$) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\mu = 4.41$, $S.D = .644$) การสร้างและแสวงหาความรู้ ($\mu = 4.40$, $S.D = .571$) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ ($\mu = 4.38$, $S.D = .463$) การค้นหาความรู้ ($\mu = 4.35$, $S.D = .442$) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\mu = 4.30$, $S.D = .531$) และ การเข้าถึงความรู้ ($\mu = 4.27$, $S.D = .703$) ตามลำดับ ส่วนปัญหาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ระยะเวลาในการนำเสนองานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้มีน้อยไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบปัญหาว่าสมาชิกบางคนในกลุ่มไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สำหรับข้อเสนอแนะได้แก่ ควรมีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้บ่อยๆ อาจารย์ผู้สอนควรกำหนดขอบเขตของการอภิปรายให้ชัดเจนและควรมีการแนะนำวิธีการค้นหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

คำสำคัญ : โครงสร้างองค์การปัจจัยการบริหารจัดการองค์กร แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ

¹ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ABSTRACT

This research aimed to investigate knowledge management activities to convey knowledge sharing awareness of the Far Eastern University students. The population was master of educational program students taking Resource Management for Educational Quality in the first semester of the academic year 2013. The tools used in this study were questionnaires developed by Yuen and Majed (as cited in Sirisorn Sittirin, 2009) comprising 2 parts: part 1, knowledge management activities to convey knowledge sharing awareness of the Far Eastern University students and part 2 , problems and suggestions. The data were analyzed through frequency, mean and standard deviation.

The results concerning 7 procedures of knowledge management activities to convey knowledge sharing awareness of the Far Eastern University students revealed that the students' knowledge sharing awareness in all procedures was at high level. When considered each aspect, it showed knowledge management activities with the most awareness of students, such as learning, knowledge sharing, knowledge creation and acquisition, knowledge organization, knowledge identification, knowledge codification and refinement, and knowledge access procedures respectively. Related to the problems, it was found that most respondents agreed with that the duration of group presentation in order to sharing knowledge was not enough. Moreover, some group members did not participate in expressing their opinions. The suggestions were that knowledge sharing activities should be arranged more often. The instructor should set discussion scope clearly and suggest how to search knowledge from different sources.

Keyword : knowledge management activities/ students' knowledge sharing awareness/the Far Eastern University

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษาที่ผ่านมามีแนวโน้มการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน คือ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบอุปทาน (supply-side learning) ซึ่งข้อเสียที่เห็นได้ชัดเจนของการเรียนรู้แบบนี้คือ ผู้สอนต้องคอยป้อนความรู้เหล่านี้ให้แก่ผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมักจะใช้การประเมินผล การวัดผล หรือการสอบ เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับใช้

ผลักดันให้ผู้เรียนหันมาสนใจและตั้งใจเรียน การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนจึงมีหน้าที่หลักในการผลักดันให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าปล่อยให้ผู้เรียนดึงตัวเองไปโดยใช้ความสนใจหรือความต้องการที่จะเรียนรู้เป็นตัวตั้ง ซึ่งก็คือแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นผลักดันเช่นที่ทำกันอยู่ในทุกวันนี้ (ประพนธ์ ผาสุขยัต, 2548 : เว็บไซต์) ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องหากลยุทธวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้

ปฏิบัติได้จริง ดังที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548 : 24) ได้เสนอเป้าหมายของการสอนคือ การนำบุคคลจากสภาพการณ์ที่ไม่สามารถทำบางสิ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ทำได้ ความสามารถในการจำและการเรียกคืนข้อมูลได้นั้นไม่ได้พิสูจน์ว่า ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หลักได้ เนื่องจากไม่มีใครสนใจหากผู้เรียนแสร้ง แต่สนใจที่ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ นั้นได้และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 1-2) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเจ้าของ การเรียน ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยการบอกเล่า แต่ต้องเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ซึ่งมาจากแหล่งความรู้ 2 แหล่งคือ ความรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

2. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดี ต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ส่งผลถึงทักษะทางสังคมในเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำผู้ตาม การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ข้อขัดแย้ง การจัดการ และการสื่อสาร

3. บทบาทครู จำเป็นต้องสื่อสารออกมาในลักษณะการกระตุ้นให้นักเรียนคิดมากกว่าจะบอกหรือตอบคำถามนักเรียนตรง ๆ ครูจึงเป็นผู้ชี้แนะไม่ใช่ชี้นำและไม่ยึดเยียดความคิดของครูให้กับนักเรียน จากประเด็นข้อ 2 และ 3 ข้างต้น ผู้สอนเห็นว่าควรสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนหนึ่งที่เหมาะสมกับผู้เรียนในทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้แก่กันและกัน ดังที่ สุระเชษฐ์ เวชชพิทักษ์ (2551, เว็บไซต์) กล่าวว่า การแบ่งปันความรู้ คือหัวใจหนึ่งของการจัดการความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ที่ ผู้เรียนค้นพบหรือสังเคราะห์ขึ้น ต้องไม่เสร็จสิ้นเพียงแค่เป็นรายงานเก็บไว้ที่อาจารย์หรือผู้สอน แต่ต้องแบ่งปันกัน

ในระหว่างผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรพงศ์ แสงอ่อน (2550 : 26) ที่กล่าวว่า การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาข้อความรู้ที่ตนสนใจจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยมีการจัดการความรู้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อความรู้ที่ตนค้นพบผ่านการอภิปรายร่วมกับครูและผู้อื่นในชั้นเรียน กระบวนการดังกล่าวจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอดออกมาเป็นข้อความรู้ตามความเข้าใจของผู้เรียนในเรื่องที่ตนศึกษา ดังที่ วัชรินทร์ ศรีนิบูลย์ (2550, เว็บไซต์) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการจัดการความรู้ช่วยให้ผู้ที่แสวงหาความรู้มีช่องทางการเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ (Innovation) โดยการเรียนรู้ต่อยอดจากความรู้ที่ฝังในตัวตนของผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ มาก่อน ซึ่งวิธีการทำให้การจัดการความรู้ได้จริงนั้น วิจารณ์ พานิช (2549 : 24) ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดคือการเน้นที่กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะการสกัดความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวให้เป็นความรู้ที่เด่นชัด นำไปเผยแพร่ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียน ไขยกระดับความรู้และเกิดนวัตกรรม แล้วบันทึกขุมความรู้ สังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้หลัก เพื่อการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาตนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ นั้น มีกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน (อนุชา เทวราชสมบูรณ์, 2550, เว็บไซต์) ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) โดยการค้นหาองค์ความรู้ที่องค์กรจำเป็นต้องมีและมีการวิเคราะห์แหล่งความรู้ที่อยู่นำมาใช้ประโยชน์ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) สร้างแหล่งต่าง ๆ ที่กระจายทั้งภายใน/ภายนอก เพื่อจัดทำเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการ 3) การจัดการ

ความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) โดยการแบ่งชนิดและประเภทความรู้ เพื่อจัดทำระบบให้ง่าย สะดวกต่อการค้นหา และใช้ปฏิบัติงานต่างๆ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) โดยการจัดรูปแบบและ “ภาษา” ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหาให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการ 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) โดยใช้ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ในเวลาที่ต้องการ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) โดยจัดทำเอกสารฐานความรู้ ชุมชนนักปฏิบัติ ระบบที่เลี้ยง และการสืบเปลี่ยนงาน และ 7) การเรียนรู้ (Learning) โดยนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาและปรับปรุงองค์กร จากกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีส่วนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้และประสบความสำเร็จในการเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ที่เรียนรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 51 คน

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. เนื้อหาในรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา
2. กิจกรรมการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และ 7) การเรียนรู้ (Learning) ของ Yuen and Majed (อ้างถึงในสิริสรณ์ สิทธิรินทร์, 2552)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ที่เรียนรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 51 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้
2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาสาระการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกัน
3. กำหนดประเด็นที่ต้องการวัดผลและวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะของความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยสร้างแบบสอบถามที่พัฒนามาจากแบบสอบถามของ Yuen and Majed (อ้างถึงใน สิริสรณ์ สิทธิรินทร์, 2552) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ดังนี้ รองศาสตราจารย์ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้านภาษาไทย บาทหลวง ดร. อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและผู้อำนวยการศูนย์วิจัยค้นคว้าศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาลัยแสงธรรม ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้านการ

วิจัย และ ดร. พรสันต์ เลิศวิทยาวินน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้านการบริหารการศึกษา

5. จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9107

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลการวิจัยกับนักศึกษาที่เป็นประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา โดยการใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ จากนั้นภายหลังการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษา โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน 51 ชุด แต่ได้รับคืนมาจำนวน 46 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.19

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในการสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยน
ความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น**ตารางที่ 1** การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในการสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้
ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

ขั้นตอน	กิจกรรมการจัดการ ความรู้	μ (N=46)	σ	แปลผล	ลำดับที่
1	การค้นหาคำความรู้	4.35	.442	มาก	5
2	การสร้างและแสวงหาคำความรู้	4.40	.571	มาก	3
3	การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	4.38	.463	มาก	4
4	การประมวลและกลั่นกรอง ความรู้	4.30	.531	มาก	6
5	การเข้าถึงความรู้	4.27	.703	มาก	7
6	การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.41	.644	มาก	2
7	การเรียนรู้	4.43	.499	มาก	1
	เฉลี่ย	4.36	0.55	มาก	

จากการใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในการสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น จำนวน 7 ขั้นตอนพบว่า ในภาพรวม นักศึกษามีความตระหนักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $S.D = .550$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่ากิจกรรมการจัดการความรู้ที่นักศึกษามีความตระหนักมากที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้ ($\mu = 4.43$, $S.D = .499$) รองลงมา ได้แก่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\mu = 4.41$, $S.D = .644$) และ การสร้างและแสวงหาคำความรู้ ($\mu = 4.40$, $S.D = .571$)

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ
การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในการสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

จากการตอบแบบสอบถามจำนวน 46 คน

มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 ได้มีการเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย โดยเรียงความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

ปัญหา

- 1) ระยะเวลาในการนำเสนอานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้มีน้อย ไม่เพียงพอ (N = 22)
- 2) สมาชิกบางคนในกลุ่มไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (N = 6)
- 3) สื่อการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ยังไม่มีประสิทธิภาพ (N = 2)
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้นักศึกษาออกไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน (N = 2) และ
- 5) หัวข้อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังไม่หลากหลาย (N = 1)

ข้อเสนอแนะ

- 1) อาจารย์ผู้สอนมีการจัดบรรยากาศการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ดี เหมาะสำหรับการเรียนรู้

(N = 5) 2) ควรมีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยน
ความรู้บ่อย ๆ (N = 4) 3) อาจารย์ผู้สอนควรกำหนด
ขอบเขตของการอภิปรายให้ชัดเจน (N = 2)
4) ควรมีการแนะนำวิธีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่ง
ความรู้ต่าง ๆ (N = 2) และ 5) การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ ควรสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ
เข้าร่วมด้วย (N = 1)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่า การใช้
กิจกรรมการจัดการความรู้โดยผ่านกระบวนการ 7 ขั้นตอน
สามารถทำให้ ผู้เรียนมีความตระหนักในการ
แลกเปลี่ยนความรู้ในระดับมาก โดยแต่ละขั้นตอน
มีความสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจ อยากรู้
อยากค้นหา และทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนแต่ละคนจะต้องรู้จักหน้าที่
ของตนเอง มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
มองเห็นความสำคัญของสมาชิกแต่ละคน ยอมรับความ
คิดเห็นที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีใน
หมู่คณะ มีคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้น
จะเป็นความรู้ที่ถาวร และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไป
ประยุกต์ใช้กับการทำงานและชีวิตประจำวันได้อย่าง
ประสบความสำเร็จ ตลอดจนความรู้ที่ได้รับจะส่งผลให้
ผู้เรียนมีการค้นหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ
เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Yuen and Majid
(อ้างถึงใน สิริสรณีสัทธินทร์, 2552 : 4) ที่กล่าวถึง
แรงจูงใจหลักในการแลกเปลี่ยนความรู้ว่าคือ
ความตั้งใจที่จะเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งถูกติดตามโดย
ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและพวกนักศึกษา
ส่วนใหญ่เชื่อว่างานที่ได้รับมอบหมายเป็นกลุ่ม การ
ทววิชา การเรียนภาคปฏิบัติ และโครงการ จะช่วยลด
การแข่งขันและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยน
ความรู้ และนักศึกษาบางส่วนรู้สึกรว่าการปฏิสัมพันธ์ใน
ชั้นเรียนที่เพิ่มขึ้นและการทำงานที่ยากก็เป็นประโยชน์
เช่นเดียวกัน เพราะจะกระตุ้นให้นักศึกษามีการ

อภิปรายร่วมกัน แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิม คือ
มีลักษณะการสอนที่เป็นการเรียนรู้แบบอุปทาน
(supply-side learning) ที่เน้นการถ่ายทอดความรู้
จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ซึ่งผู้สอนต้องคอยป้อนความรู้
เหล่านี้ให้แก่ผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา และใช้การสอบ
เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผลักดันให้ผู้เรียนหันมา
สนใจและตั้งใจเรียน การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนจึงมีหน้าที่
ที่หลักในการผลักดันให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าปล่อยให้
ผู้เรียนดึงตัวเองไปโดยใช้ความสนใจหรือความต้องการ
ที่จะเรียนรู้เป็นตัวดึงที่ผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้แต่
ฝ่ายเดียว นักศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้

ต่อมาผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ตอบ
แบบสอบถามให้ความสำคัญของขั้นตอนการเรียนรู้
โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกขั้นตอน แสดงให้เห็นว่า
นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ภาย
หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และ
สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมแลกเปลี่ยน
ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยง
องค์ความรู้กับประสบการณ์การทำงานของตนเองได้
และยังสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมแลกเปลี่ยน
ความรู้ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการแลกเปลี่ยน
ความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับ
จากประสบการณ์ในการทำงานของสมาชิกใน
ห้องเรียนไปใช้ในการทำงานใหม่ทำให้เกิดผลงานที่มี
คุณภาพ และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์
สอดคล้องกับสุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ
(2548 : 48-51) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้
ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุด ในการจัดการความรู้ คือ
การเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้ นั้นไปใช้
ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับปรุงองค์กร
กล่าวคือ ถึงแม้องค์กรใดจะมีวิธีการในการกำหนด
รวบรวม คัดเลือก ถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้ที่ดี
เพียงใดก็ตาม หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้
ประโยชน์ก็เป็นการสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากร
ที่ใช้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังมีข้อค้นพบและประเด็นที่สมควรหยิบยกมาอภิปราย ดังนี้

ประเด็นแรก ขั้นตอนการค้นหาคำถาม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการตั้งประเด็นของคำถามในการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเรียนการสอนเน้นทางด้านของการทำกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลให้นักศึกษามีความตระหนักในการค้นหาคำถาม โดยการเริ่มต้นจากการตั้งคำถาม ซึ่งสอดคล้องกับพระพิชิตชัย มิพิมล (2551 : 118) ที่ได้ศึกษาเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ตั้งแต่การสร้างการรับรู้ในเป้าหมายเดียวกัน และรับรู้กับสถานการณ์ปัญหาเดียวกัน ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นกลุ่ม เป็นพวกพ้องเดียวกันเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2550, ระบบออนไลน์) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการแลกเปลี่ยนความรู้ไว้ว่า การจัดตั้งทีมเพื่อทำงานร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กำหนดขึ้นภายใต้ความเชื่อที่ว่าการทำงานในแต่ละเรื่องต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหลาย ๆ ด้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำงานร่วมกันจึงจะประสบความสำเร็จ

ประเด็นที่สอง ขั้นตอนการสร้างและแสวงหาคำถาม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือใช้ความรู้ที่ค้นพบเพื่อร่วมกันอภิปรายในกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และยอมรับฟังความเห็นที่แตกต่างจากสมาชิกในห้องเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สอนได้กำหนดภาระงานในการทำกิจกรรมกลุ่มว่าหลังจากการค้นพบความรู้แล้วจะต้องมีกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ รสมาริน ญาณบุญ (2549 : 65) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัย พบว่า หลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติแล้วระดับของการจัดการความรู้ของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ดีทุกคนและทุกด้านของการจัดการความรู้ และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ กริชเพชร โสภภาพ (2552 : 134) ที่ได้ศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา พบว่าการสร้างและการแสวงหาคำถาม มีความสัมพันธ์กับขั้นบ่งชี้ความรู้เพราะจะต้องสร้างและแสวงหาคำถามตามที่ได้บ่งชี้ไว้

ประเด็นที่สาม ขั้นตอนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อภิปรายพูดคุยระหว่างกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในระหว่างการทำกิจกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นแล้วควรใช้วิธีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้โดยใช้วิธีการอภิปรายพูดคุยกัน เนื่องจากเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่และกระจายความรู้ ในเรื่องต่างๆ ในลักษณะของชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice : CoP) ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็น Tacit Knowledge หรือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2550, ระบบออนไลน์) ที่ได้กล่าวว่า ชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice : CoP) เป็นกลุ่มคนที่มารวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น

ประเด็นสุดท้าย ขั้นตอนการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้และเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ภายหลังจากการร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักว่าการเรียนรู้จะเกิดประโยชน์ได้ ก็ต่อเมื่อมีการนำความรู้ นั้นไปบูรณาการในองค์กร ทำให้สมาชิกองค์กรสามารถรับรู้ และนำความรู้ นั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสมาริน ญาณบุญ (2549 : 65) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้

ของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า หลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติแล้ว ระดับของการจัดการความรู้ของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ทุกคนและทุกด้านของการจัดการความรู้และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ (2548 : 48-51) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือการเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับปรุงองค์กร

สรุปผลการวิจัย

ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่า การใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษาจะทำให้นักศึกษา มีความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้มากก็ตาม แต่ก็ยังคงมีปัญหาบางประการอยู่เช่น ระยะเวลาในการนำเสนองานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้มีน้อย ไม่เพียงพอ สมาชิกบางคนในกลุ่มไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นผู้สอนควรนำเอาปัญหาเหล่านี้ไปปรับปรุงและพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและนำมาจัดการศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อคุณภาพทางการศึกษา ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ควรกำหนดขอบเขตของประเด็นที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ก่อนการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ทุกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมที่ชัดเจน ตรงประเด็น

ที่ต้องการ

1.2 ควรให้ผู้เรียนระบุแหล่งความรู้ที่ค้นพบทุกครั้งที่ในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ทราบถึงแหล่งที่มาของความรู้ นั้น ๆ

1.3 ควรให้ผู้เรียนมีการประมวลและกลั่นกรองความรู้ที่ได้ โดยมีการคัดเลือกเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปจัดหมวดหมู่ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งจะช่วยให้การเข้าถึงความรู้ นั้นมีความถูกต้อง นอกจากนั้นยังเป็นการง่ายต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลและสะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์

1.4 ควรฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชุมชนหรือองค์กรได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพราะการเรียนรู้ของผู้เรียนจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งจะนำไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ของชุมชนหรือองค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เป็นวงจรที่ไม่มีวันสิ้นสุด ที่เรียกว่า “วงจรแห่งการเรียนรู้” นั่นเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนด้วยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้กับวิธีการสอนวิธีอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.2 ควรมีการทำวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ได้อย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กริชเพชร โสภภาพ. (2552). การนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองยางห้วยสะแบก

- อำเภอเลิงนกทาจังหวัดยโสธร.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2548). **นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การศึกษาที่แท้จริง**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2526, จาก <http://www.kmi.or.th/document/LearnInnovation.doc>.
- พระพิชิตชัย มิพิมล. (2551). **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง ตำบลเวียง อำเภอผาง จังหวัดเชียงใหม่**. (การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.)
- รสมาริน ญาณบุญ. (2549). **การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียน**. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.)
- วรภัทร ภูเจริญ. (2548). **Learning Organization & Knowledge Management**. กรุงเทพฯ : อริยชน.
- วัชรพงศ์ แสงอ่อน. (2550). **จัดการเรียนรู้อย่างไรให้เด็กเกิดการตกผลึกด้านความคิด**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2556, จาก <http://learners.in.th/blog/stdnu/30445>.
- วัชรินทร์ ศรีณิบุลย์. (2550). **ประโยชน์ที่ได้จากการจัดการความรู้**. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2556, จาก <http://gotoknow.org/blog/watcharin01/75779>.
- วิจารณ์ พานิช. (2549). **KM วันละคำ**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2550). **Knowledge Management**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.ftpi.or.th/ProductivityTools/tabid/174/language/th-TH/Default.aspx>.
- สิริสรณ์ สิทธิรินทร์. (2552). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.)
- สุรเชษฐ เวชพิทักษ์. (2551). **ลักษณะสำคัญของบางประการในการเรียนการสอนของโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2556, จาก <http://www.rulife.net/html/LifeLearningSystem.htm>.
- สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์และคณะ. (2548). **การจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ : ก.กมลการพิมพ์.
- สุวรรณา วิริยะประยูร. (2551). **พฤติกรรมกรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Knowledge Sharing Behavior Base on the Theory of Planned)**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.me.a.or.th/internet/hdd/hdd1.pdf>.
- อนุชา เทวราชสมบูรณ์. (2550). **การจัดการความรู้ Knowledge Management**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.gotoknow.org/blog/anucha01/15950>.